

**Wymagania edukacyjne z przedmiotu wiedza o społeczeństwie niezbędne do uzyskania
śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych dla klasy VIII w roku szkolnym
2026/2027**

Cele przedmiotowego systemu oceniania:

- dostarczenie informacji uczniowi na temat poziomu jego wiedzy z danej grupy zagadnień,
- stworzenie możliwości do uzupełnienia jego wiedzy na tematy omawiane na zajęciach,
- wskazanie obszarów, zagadnień i treści merytorycznych wymagających od ucznia ponownego przeanalizowania,
- dostarczenie informacji opiekunom ucznia na temat jego postępów i osiągnięć edukacyjnych,
- zmotywowanie ucznia do dalszej pracy.

Cele kształcenia:

- rozwijanie wśród uczniów postaw i zachowań prospołecznych (tj. postawy szacunku, odpowiedzialności, otwartości, współdziałania itp.),
- przekazanie uczniowi wiedzy merytorycznej z przedmiotu,
- kształtowanie postaw patriotycznych oraz współodpowiedzialności za naród, kraj i demokrację,
- kształtowanie wrażliwości ucznia,
- rozbudzanie jego empatii,
- rozwijanie refleksyjności i otwartości na różne grupy społeczne,
- rozwijanie i wspieranie umiejętności miękkich (tj. kreatywności, komunikatywności, rozwiązywania konfliktów, asertywności itp.),
- wzbudzenie postawy ciekawości świata, chęci do nauki, samorozwoju,
- wzbudzanie zainteresowania polityką i prawem,
- wzbudzanie postawy angażowania się w życie społeczne i polityczne,
- zdobycie wiedzy na temat roli Polski w Europie i na świecie.

Obszary oceniania

1. Treści merytoryczne opanowane w ramach zajęć
2. Umiejętności
 - umiejętność dyskusowania,
 - ocenianie i wartościowanie,
 - umiejętność wyrażania własnych osądów,
 - praca w grupie,
 - pozyskiwanie informacji z różnorodnych źródeł,
 - wskazywanie związków przyczynowo – skutkowych,

- umiejętność formułowania wypowiedzi na dany temat pisemnie i ustnie.
- 3. Dodatkowe aktywności ucznia
 - angażowanie się w działania służące społeczności (np. szkolnej, lokalnej),
 - udokumentowane członkostwo i czynne działanie na rzecz młodzieżowych organizacji państwowych.

Formy i sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia

1. Sprawdzian

- Nauczyciel ustala termin sprawdzianu z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i wpisuje do terminarza w dzienniku elektronicznym.
- W przypadku usprawiedliwionej nieobecności ucznia na sprawdzian, ma on obowiązek w przeciągu dwóch tygodni od powrotu do szkoły zaliczyć sprawdzian. Jeśli pomimo tego nie przystąpi do niego, nauczyciel w trybie dowolnym ma prawo sprawdzić czy opanował on wiedzę z danej części materiału. Jeśli uczeń nie przystąpi do sprawdzianu w wybranej przez nauczyciela formie, otrzyma ocenę niedostateczną.
- Nauczyciel zobowiązany jest do sprawdzenia prac w ciągu dwóch tygodni.
- Uczeń ma prawo jednokrotnie przystąpić do poprawy oceny z danego sprawdzianu i może poprawiać każdą ocenę. Poprawa sprawdzianu odbywa się do tygodnia od daty wystawienia oceny. Do dziennika elektronicznego zostaje wpisana zarówno ocena ze sprawdzianu, jak i ocena z jego poprawy.
- Sprawdzone sprawdziany i ich poprawy dostępne są do wglądu dla uczniów i ich opiekunów.

2. Kartkówka/odpowiedź ustna

- Nauczyciel ma prawo (bez wcześniejszej zapowiedzi) sprawdzić wiedzę ucznia z trzech ostatnich lekcji w sposób pisemny bądź ustny.
- W przypadku odpowiedzi ustnej nauczyciel - po sprawdzeniu wiedzy ucznia – informuje go o uzyskanej ocenie. Na sprawdzenie odpowiedzi pisemnej ma dwa tygodnie.
- Wystawione oceny nie podlegają poprawie.
- Za zgodą nauczyciela (i w momencie przez niego wyznaczonym), uczeń ma prawo zrobić zdjęcie ocenionej pisemnej pracy.

Uczeń pisząc sprawdzian/kartkówkę korzysta wyłącznie z wiedzy własnej, nie przepisuje odpowiedzi na pytania od innych uczniów, a także zobowiązuje się nie korzystać z telefonu komórkowego, smartwatcha i innych tego typu urządzeń elektronicznych. W przypadku złamania tej zasady, nauczyciel może uznać pracę ucznia za niesamodzielną.

3. Prowadzenie zeszytu przedmiotowego

4. Prace pisemne na zajęciach

5. Praca w grupach

6. Prezentacja danych treści i zagadnień związanych z przedmiotem (np. prezentacja multimedialna, plakat itp.)

7. Wypowiedź ustna na zajęciach

8. Ocena nieobowiązkowej pracy domowej

9. Aktywność ucznia na zajęciach

Nauczyciel, oceniając aktywność ucznia na zajęciach, bierze pod uwagę jego zaangażowanie w wykonywanie bieżących zadań, proponowanie rozwiązań tych zadań, zgłaszanie się do odpowiedzi oraz aktywny udział w lekcji.

10. Ocena autoprezentacji (przy omawianiu treści dotyczących umiejętności komunikacyjnych)

Sprawdziany, kartkówki i wszystkie prace pisemne uczeń zobowiązany jest pisać przy użyciu nieścieralnego długopisu w kolorze niebieskim lub czarnym. Wyjątki stanowią prace pisane przy użyciu komputera, za wyraźną zgodą nauczyciela.

Uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie do zajęć dwukrotnie w półroczu. Zgłoszenie nieprzygotowania możliwe jest wyłącznie na początku zajęć, przed sprawdzeniem przez nauczyciela obecności. Uczeń ma obowiązek ustnie poinformować nauczyciela o chęci zgłoszenia nieprzygotowania. Skutkuje ono możliwością niepisania kartkówki i nieudzielania odpowiedzi ustnej z trzech ostatnich lekcji. Nieprzygotowanie obejmuje także brak zeszytu lub innych materiałów potrzebnych na zajęciach. Uczeń nie musi zgłaszać nieprzygotowania w przypadku braku podręcznika.

Oceny bieżące

Celujący (6)

Bardzo dobry (5)

Dobry (4)

Dostateczny (3)

Dopuszczający (2)

Niedostateczny (1)

Dopuszczalne jest także stawianie ocen bieżących: celujący -, bardzo dobry +, bardzo dobry -, dobry +, dobry -, dostateczny +, dostateczny -, dopuszczający +, dopuszczający -, niedostateczny +.

Aktywność na zajęciach oceniana jest również poprzez stawianie plusów i minusów.

Kryteria oceniania

Celujący

Uczeń:

- opanował treści programowe w stopniu wysokim, odznaczając się przy tym także wiedzą wykraczającą poza program nauczania,
- aktywnie uczestniczy we wszystkich zajęciach,
- bierze czynny udział w dyskusji, przedstawia własne wnioski, uzasadnia je, potrafi dokonać analizy i krytycznej oceny danych treści,
- swobodnie posługuje się terminologią z zakresu przedmiotu poznaną na lekcjach, rozumie wprowadzone pojęcia,
- wykazuje się kreatywnością,
- samodzielnie poszerza swoją wiedzę z zakresu zagadnień społeczno-politycznych,
- jest przygotowany do zajęć,
- zeszyt przedmiotowy prowadzi w sposób wzorowy.

Bardzo dobry

Uczeń:

- opanował cały materiał przewidziany w programie nauczania dla danej klasy,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- dokonuje krytycznej analizy danych treści,
- zeszyt przedmiotowy prowadzi w sposób wzorowy,
- używa pojęć wprowadzanych na zajęciach, rozumie ich znaczenie,
- bierze czynny udział w dyskusji, potrafi przedstawić własne argumenty i uzasadnić je,
- jest przygotowany do zajęć.

Dobry

Uczeń:

- opanował znaczną większość treści programowych przewidzianych na danym etapie nauczania,
- aktywnie uczestniczy w większości zajęć,
- poprawnie stosuje pojęcia wprowadzone na zajęciach,
- bierze udział w dyskusji, odtwórczo formułuje oceny i wnioski,
- zeszyt przedmiotowy prowadzi w sposób niebudzący zastrzeżeń,
- jest przygotowany do zajęć.

Dostateczny

Uczeń:

- opanował podstawowe wiadomości z zakresu materiału omawianego na zajęciach,
- w dyskusji przytacza w większości poprawne merytorycznie wnioski,
- poprawnie stosuje część przytaczanych na zajęciach pojęć,
- nie zawsze jest przygotowany do zajęć,
- prowadzi zeszyt.

Dopuszczający

Uczeń:

- potrafi opanować część podstawowych wiadomości zawartych w programie nauczania,
- wykazuje jedynie bierny udział w lekcjach,
- często nie jest przygotowany do zajęć,
- prowadzi zeszyt.

Niedostateczny

Uczeń:

- nie opanował dostatecznie treści nauczania potrzebnych na dalszych jego etapach,
- wykazuje jedynie bierny udział w lekcjach,
- nie prowadzi zeszytu lub prowadzi go w sposób wybiórczy,
- nie wykazuje jakichkolwiek chęci do nauki i opanowania materiału,
- formułuje błędne oceny i wnioski.

Ocena śródroczna i roczna

Do wystawienia oceny śródrocznej czy rocznej niezbędne jest uzyskanie przynajmniej trzech ocen cząstkowych w ciągu jednego półrocza. Ocena śródroczna i roczna nie jest średnią arytmetyczną wszystkich ocen cząstkowych, wszystkie z nich są jednak brane pod uwagę w stopniu zależnym od ich wagi.

Warunki i tryb uzyskiwania wyższej oceny rocznej niż przewidywana

Uczeń ma prawo starać się o podwyższenie oceny rocznej – jeśli nie zgadza się z oceną zaproponowaną mu przez nauczyciela. W tym celu uczeń powinien złożyć u nauczyciela pisemną prośbę (podpisaną przez niego i jego opiekunów) w ciągu 5 dni od otrzymania przewidywanej oceny. Poprawa oceny odbywa się w wyznaczonym przez nauczyciela terminie w formie określonej w tzw. „kontrakcie”. O zakresie materiału i formie poprawy uczeń informowany jest w chwili ustalania terminu poprawy. Jeśli uczeń spełni wymagania dotyczące poprawy oceny zawarte w „kontrakcie”, ocena roczna zostanie

Szkoła Podstawowa nr 310 im. Michała Byliny

podwyższona zgodnie z warunkami „kontraktu”.

Anna Gaj-Bociąga

Wymagania edukacyjne

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA						
1.	Człowiekiem jestem...	- Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę. - Wie, czym się zajmuje przedmiot wiedza o społeczeństwie. - Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne.	- Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych. - Rozumie zasady komunikowania się i je stosuje.	- Wymienia elementy osobowości człowieka. - Zna znaczenie słowa asertywność. - Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić.	- Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie. - Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi. - Potrafi wskazać zachowania asertywne.	Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się.
2.	Człowiek jako istota społeczna	- Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. - Wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa.	- Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. - Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. - Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne.	- Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. - Wymienia różne rodzaje więzi społecznych. - Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne.	- Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału. - Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji. - Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych. - Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne.	- Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych. - Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
3.	Zbiorowości i grupy społeczne	- Wie, czym są zbiorowości społeczne. - Wie, czym są normy grupowe.	- Wie, czym są grupy społeczne. - Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. - Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów.	- Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. - Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis.	- Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne. - Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym. - Charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. - Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów.	- Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. - Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. - Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.
4.	Rodzina jako najważniejsza grupa społeczna	- Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. - Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny.	- Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. - Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych.	- Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. - Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci.	- Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. - Analizuje wartości ważne dla rodziny. - Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. - Zna współczesne typy rodziny.	Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.
5.	Jak funkcjonują gospodarstwa domowe. Budżet domowy	Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego.	- Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. - Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.	- Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. - Potrafi zaplanować i rozpiścić zrównoważony budżet.	Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu.	- Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. - Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
DZIAŁ II. SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA, LOKALNA I REGIONALNA						
6.	Samorząd szkolny	- Potrafi scharakteryzować klasę szkolną. - Opisuje życie społeczności szkolnej.	Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny.	- Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów. - Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.	- Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. - Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. - Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego.	- Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. - Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.
7.	Prawa i obowiązki ucznia	- Zna prawa i obowiązki ucznia. - Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.	- Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły. - Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.	- Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. - Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa.	- Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia. - Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. - Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane. - Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone.	Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują.
9.	Moje miejsce na ziemi	Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region.	Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną.	Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka.	Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną.	- Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne. - Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
10.	Samorządy terytorialne, lokalne i regionalne	Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu.	- Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. - Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. - Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie.	- Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. - Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.	- Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. - Wskazuje w których urządach można załatwić wybrane sprawy. - Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. - Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. - Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny.	Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi.
11.	Obywatele a władze samorządowe. Budżety obywatelskie	Wymienia problemy społeczności lokalnej.	- Wie, czym jest kapitał społeczny. - Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.	- Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. - Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.	- Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. - Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. - Próbuje wskazać sposoby ich rozwiązania.	- Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych. - Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin. - Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.
DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE						
12.	Narodowość a obywatelstwo	Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody.	Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa.	Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>.	- Wymienia czynniki narodotwórcze. - Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową.	- Przedstawia genezę współczesnych narodów. - Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
13.	Inni u nas – o mniejszościach narodowych i etnicznych	- Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. - Wskazuje różnice pomiędzy migracją a uchodźstwem.	- Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. - Wyjaśnia, co to jest Polonia.	Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom.	- Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. - Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. - Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa. - Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie.	- Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. - Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. - Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.
14.	Różne oblicza patriotyzmu	- Wie, co znaczy pojęcie ojczyzna. - Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe.	Podaje przekłady zachowań patriotycznych.	Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem.	- Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. - Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią.	- Opisuje genezę polskich symboli narodowych. - Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.
15.	Umiejętności i cnoty obywatelskie	Wymienia cnoty obywatelskie.	Opisuje cechy dobrego obywatela.	Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich.	- Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. - Wymienia umiejętności społeczne.	- Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. - Opisuje różne formy aktywności społecznej.
16.	Działania organizacji pozarządowych	Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie.	Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim.	Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.	- Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. - Opisuje aktywność społeczną Polaków.	- Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. - Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
17.	Aktywność obywatelska młodych	- Wyjaśni na czym polega wolontariat. - Wie czym są organizacje pożytku publicznego.	- Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi. - Wymienia ich najważniejsze cele.	Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode.	- Charakteryzuje różne formy wolontariatu. - Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób.	- Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości. - Dokonuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób.
18.	Zachowania etyczne w działaniach obywatelskich	- Wie czym jest etyka. - Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym.	- Wymienia cechy etyki zawodowej. - Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.	Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing</i>, <i>lobbying</i>, <i>nepotyzm</i>, <i>korupcja</i>.	- Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych. - Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych.	- Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej. - Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.
DZIAŁ IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ						
19.	Państwo i jego funkcje	- Wie, czym jest państwo. - Zna najważniejsze cechy państwa.	- Wymienia podstawowe funkcje państwa. - Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa.	Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania.	- Charakteryzuje elementy tworzące państwa. - Opisuje najważniejsze cechy państwa.	- Charakteryzuje funkcje państwa. - Opisuje zadania, które powinno realizować państwo.
20.	Fundamentalne zasady demokracji	- Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. - Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska).	- Wymienia najważniejsze zasady demokracji. - Wie, czym jest referendum. - Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum.	Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy.	- Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. - Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. - Podaje zasady organizacji referendum.	Opisuje zasady demokratyczne.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
21.	Konstytucja jako najważniejszy akt prawny	- Wie, czym jest konstytucjonalizm. - Wie, czym jest preambuła.	- Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. - Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny.	Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji.	- Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji. - Analizuje teść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje. - Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.	- Przedstawia historię konstytucjonalizmu. - Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. - Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.
22.	Partie polityczne	- Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego. - Potrafi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną.	- Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. - Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej.	- Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe. - Wyjaśnia pojęcie <i>opozycja</i>.	- Wymienia funkcje partii politycznych. - Potrafi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. - Wymienia najważniejszy cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych.	- Ocenia różne systemy polityczne. - Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.
23.	Jak działa demokracja przedstawicielska: sejm i senat	- Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej. - Wymienia cechy demokratycznych wyborów.	Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze.	- Wymienia najważniejsze instytucje sejmu i senatu. - Potrafi wymienić kilka kompetencji sejmu i senatu.	- Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. - Opisuje cechy demokratycznych wyborów. - Opisuje wskazaną funkcję parlamentu.	- Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. - Opisuje, jak działa polski parlament.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
24.	Władza wykonawcza: Prezydent RP i Rada Ministrów	- Wie, czym jest republikańska forma rządów. - Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą.	- Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. - Odszukuje i opracowuje informację o aktualnie urzędującym prezydencie.	- Podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów. - Podaje przykłady kompetencji prezydenta.	- Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. - Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. - Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. - Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>. - Przedstawia kompetencje Rady Ministrów.	- Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. - Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. - Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. - Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny.
25.	Władza sądownicza	Wyjaśnia zasadę państwa prawa.	Zan strukturę sądownictwa powszechnego.	Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności.	Wie, czym zajmują się sądy powszechne i trybunały.	- Podaje przykłady naruszania zasad państwa prawa. - Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej. - Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.
DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA						
26.	Organizacje międzynarodowe	Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej.	- Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. - Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.	- Wymienia państwa należące do NATO. - Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO.	- Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. - Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. - Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.	- Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. - Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
27.	Cele i zasady działania Unii Europejskiej	Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej.	Wymienia ogólne cele UE.	- Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. - Wymienia najważniejsze instytucje UE.	Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór.	- Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE. - Zna zadania najważniejszych instytucji UE.
28.	We wspólnej Europie	Wymienia ogólne cele UE.	Wymienia najważniejsze instytucje UE.	Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej.	- Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. - Podaje przykłady programów finansowanych z UE.	- Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. - Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.
29.	Problemy współczesnego świata	Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.	Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>.	- Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. - Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.	- Charakteryzuje globalne problemy ekonomiczne i demograficzne. - Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. - Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. - Opisuje zjawisko terroryzmu.	- Opisuje globalizację w różnych aspektach. - Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.
DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA						
30.	Jak kształtowały się prawa człowieka	- Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. - Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne.	- Wskazuje źródła ludzkiej godności. - Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka.	- Omawia cechy praw człowieka. - Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. - Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>.	- Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. - Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. - Na podstawie preambuły <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści.	- Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. - Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
31.	Prawa człowieka zapisane w <i>Konstytucji RP</i>	Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób.	Wie, jak pojęcia: <i>wolności i prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>.	- Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. - Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.	- Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. - Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo.	- Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. - Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.
32.	Ochrona praw człowieka	Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka.	Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich.	- Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. - Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. - Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka.	- Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. - Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. - Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>. - Podaje przykłady naruszania praw dziecka.	- Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO. - Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. - Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.
33.	Uprawnienia policji i służb porządkowych	- Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. - Wie, na czym polega przymus bezpośredni.	- Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. - Wymienia podstawowe rodzaje przemocy.	Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.	Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.	Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.
34.	Młodzi ludzie w kontakcie z prawem	- Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. - Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń.	- Potrafi wymienić różne typy przestępstw. - Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.	Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.	- Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią. - Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.	- Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. - Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI						
35.	Media we współczesnym świecie	Wie, czym są środki masowego przekazu.	Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne.	- Wymienia funkcje mediów. - Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy.	- Opisuje różne rodzaje mediów. - Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą.	- Opisuje różne funkcje mediów. - Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie. - Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>.
36.	Jak korzystać ze środków masowego przekazu	- Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji. - Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je.	- Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>. - Wie dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego.	- Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych. - Odróżnia fakty od komentarzy.	- Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy. - Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci. - Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej.	- Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji. - Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.
37.	Informacja i przekaz na wagę złota	Wie, czym jest reklama społeczna.	Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej.	Wie, na czym polega znaczenie badania opinii publicznej.	Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej.	Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.
38.	Cyberprzestrzeń – korzyści i zagrożenia	Wie czym jest cyberprzestrzeń.	Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci.	- Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni. - Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.	- Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni. - Zn zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem.	Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.